

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

פקודי

(חלק בו שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת פקודי, כג"כט אדר, ה'תשפ"ה (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2025
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

פקודי

272

על הזהב והכסף והנחושת (בסיוע הלויים).⁶

ובפירוש רש"י על הכתוב מצינו דבר פלא, שפירושו בחלקו הראשון של הפסוק הוא בסתירה, לכאורה, לפירושו בחלק השני:

על „אלה פקודי” כתב רש"י „בפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן כו”, דהיינו שפירוש „פקודי המשכן” הוא – החשבון דנדבת המשכן, וממילא הרי זה מוסב (לא על פ' ויקהל, אלא) על מ"ש לקמן „בפרשה זו”;

אבל על „עבודת הלויים” פירש רש"י: „פקודי המשכן וכליו היא עבודה המסורה ללויים במדבר לשאת ולהוריד ולהקים איש איש למשאו המופקד עליו כמו שאמור בפ' נשא”⁸ –

(6) ראה רלב"ג ואברבנאל כאן. ועוד. ולהעיר מעורא ח, כט ואילך.

(7) באיזה דפוסים הנפוצים נדפס „הוא”, ולכאורה הוא ט"ס.

(8) ולא פ' במדבר – כי רק בפ' נשא מסופר אודות „עבודת הלויים ביד איתמר” (כי עבודת הקהתים בס"פ במדבר היא ביד אלעזר – שם ד, טז ובפרש"י שם ד"ה פקודת).

וקושיית הרמב"ן כאן „למה יזכיר פקודת

העדה ונחושת התנופה נעשו חלקי וכלי המשכן השייכים לפקודת איתמר (משא"כ פקודת אלעזר שנעשה מזהב – מכיון שלא ידעו „צפוי כל כלי כמה זהב יש בו לא ספר שנתנו משה להם במנין ובמשקל ולכן לא הזכיר כאן פקודת אלעזר”). וראה הערה 9. ואכ"מ.

א. בפירוש הפסוקי „אלה פקודי המשכן גו' אשר פוקד על פי משה עבודת הלויים ביד איתמר גו'”, מצינו פלוגתא במפרשים²:

(א) לפי פירוש אחד, „אלה פקודי המשכן” קאי על מעשה המשכן שנתפרש לעיל בפרשה הקודמת (פ' ויקהל), שבה מסופר בפרטיות אודות עשיית המשכן וכליו. ולפי זה, פירוש „פקודי (המשכן גו' עבודת הלויים גו'”) הוא מלשון מינוי ותפקיד, שהמשכן וכליו הם „פקודי עבודת הלויים שפקדם משה ביד איתמר”³ (וכמסופר בחומש במדבר⁴, שהלויים נתמנו לשאת את המשכן וכליו).

(ב) „אלה פקודי המשכן גו'” קאי על חשבון הזהב והכסף והנחושת דנדבת המשכן הנמנה (להלן) בפרשתנו. ולפי זה „פקודי” הוא מלשון מנין וחשבון – ופירוש „עבודת הלויים ביד איתמר” הוא⁵, שאיתמר הי' הממונה (והגבאי)

(1) ריש פרשתנו.

(2) ב' הדיעות הובאו ברמב"ן, כלי יקר ועוד כאן.

(3) ל' הרמב"ן כאן. וראה ראב"ע כאן. ולקמן בפנים מפרש"י.

(4) במדבר א, ג. כה"כ. לא. לוי"ז. ד, ד (ובפרש"י), שם, טו ואילך. נשא ד, כד ואילך. שם, לא ואילך.

(5) ראה תנחומא פרשתנו ה. שמו"ר פנ"א, א"ב. מפרשים שבהערה הבאה*. ועוד.

(* אבל ברמב"ן מפרש ש„הכל נתן משה במספר במשקל ביד איתמר”. היינו מפני שמכסף פקודי

הפטוק – כי ענין זה ב„פקודי המשכן“ (מנין הכלים לכל עבודתו) הוא בכלל עבודת הלויים „לשאת ולהוריד ולהקים“¹², כמו שכתוב בפ' נשא¹³ „ובשמות תפקדו את כלי משמרת משאם“ (וכמובן בפשטות, שהמינוי על משא המשכן כולל את התפקיד של הנהלת החשבון דכל כלי המשכן והזהירות שישארו כולם בשלימותם וכו').

אבל עדיין אינו מובן: מה הכרחו של רש"י לפרש ש„פקודי המשכן“ כולל שני סוגי מנין¹⁴, והכוונה בזה היא (לא רק לחשבון דנדבת המשכן, אלא) גם למנין ד„כל כליו לכל עבודתו“ (וממילא לפרש, ש„עבודת הלויים“ כאן שייכת למינויים על כלי המשכן¹⁵ „לשאת ולהוריד ולהקים כו“)?

ואדרבה: לכאורה זהו פירוש דחוק, שהרי הכתוב מפסיק בין שני המנינים

12 עפ"י תומתק אריכות לשון רש"י – בד"ה אלה פקודי „(כל כליו) לכל עבודתו“, ובד"ה עבודת הלויים מוסיף „(לשאת) ולהוריד ולהקים“: הלשון „כל כליו לכל עבודתו“ הוא ע"פ ל' הכתוב לעיל (ס"פ תרומה) „לכל כלי המשכן בכל עבודתו“, ובפרש"י שם „לכל כלי המשכן, שהיו צריכין להקמתו ולהורדתו כגון מקבות כו“ ולכן מרמז רש"י ש„פקודת המשכן וכליו“ כולל גם כלים אלה, להדגיש את השייכות לעבודת הלויים שהיא (לא רק לשאת, אלא גם) „להוריד ולהקים“.

13 ד, לב – הובא בראב"ע וספרנו כאן.

14 ואין לומר מפני ש„פקודי“ ל' רבים – כי בנדבת המשכן עצמה נמנו כאן ג' פקודים, „לכסף ולזהב ולנחושת“ (ל' רש"י כאן. וראה לקמן הערה 28).

15 ובפרט שלכאורה דחוק לפרש ד„עבודת הלויים“ קאי רק על חלק (וענין) אחד שב„פקודי המשכן“ (מנין הכלים, ולא מנין משקלי נדבת המשכן).

והיינו ש„פקודי המשכן (וכליו)“ פירושו¹⁶ (לא החשבון של נדבת המשכן וכו' דלקמן, אלא) המינוי על המשכן, „לשאת ולהוריד ולהקים כו“¹⁰!

ב. לכאורה יש לבאר זה לפי סיום פירוש רש"י על „אלה פקודי“ – (נמנו כל משקלי נדבת המשכן כו') ונמנו כל כליו לכל עבודתו, דהיינו, שהכוונה ב„פקודי המשכן“ אינה רק לחשבון דנדבת המשכן, אלא גם למנין של „כל כליו לכל עבודתו“ (המינויים להלן בפרשה¹⁷ (לאחר סיפור עשיית בגדי הכהונה): „ויביאו את המשכן אל משה גר“).

ועפ"י מובן קישור הענין ד„פקודי המשכן“ אל „עבודת הלויים“ בהמשך

איתמר ולא יזכיר פקודת אלעזר שהיא הנכבדת – י"ל שרש"י סובר* כתי' הראב"ע כאן בפירושו הקצר (וכן תי' בתוס' (הדר זקנים) כאן): ביד איתמר שהוא ממונה על רוב כלי הקדש (ולהעיר שגם לפי הרמב"ן צ"ל ש„אמר פקודת איתמר על הרוב“ – ל' טור הארוך כאן. וראה ל' הרמב"ן). 9 בשפ"ח „דק"ל דפשמ"מ משמע דעבודת הלויים הוא פקודי המשכן כלומר מניין כלי המשכן לכן פי' לשאת ולהוריד“ וצ"ע, שהרי מפורש ברש"י „פקודת המשכן וכליו היא עבודה המסורה ללויים“, היינו שעבודת הלויים היא „פקודת המשכן וכליו“.

[משא"כ הרמב"ן, אף שגם לפירושו „עבודת הלויים ביד איתמר“ שיר' להמינוי דפ' נשא (ראה לעיל שוה"ג להערה 5) – הרי לא כתב (כבפרש"י) ד„פקודי המשכן וכליו היא עבודה המסורה ללויים... לשאת כו“, אלא מפרש „פקודי המשכן“ היינו „מספר ומשקל“ דכסף פקודי העדה ונחושת התנופה (ע"ש)].

10 וראה אברבנאל כאן השאלה הב'. ועוד.

11 לט, לג ואילך.

* וצ"ע בס' הואיל משה (באר הטיב) – לבעהמ"ס משה משה – על פרש"י כאן.

[כלומר: לפרש תחילה מהו „אלה פקודי“ („מנין משקלי כו“) ואח“כ להוסיף היכן נאמר הענין („בפרשה זו“)] – ע”ד פירוש רש”י בריש פרשת תולדות: ואלה תולדות יצחק – יעקב ועשו האמורים בפרשה; ומדוע פתח רש”י את פירושו „בפרשה זו נמנו כו“? (ב) „נמנו כל משקלי נדבת המשכן“ – למאי נפקא מינה הדגשה זו?

ועוד זאת: מצינו חילוק בדבר בין תרגום אונקלוס לתרגום יונתן: אונקלוס תרגם „אלין מניני משכנא“, ואילו בתרגום יונתן איתא „אלין מנייני מתקלון וסכומהון דמשכנא“. הרי, שאונקלוס (הקרוב יותר לפשוטו של מקרא, כידוע – היינו לשיטת רש”י) הזכיר רק לשון מנין, ורש”י נקט (ע”ד) הלשון שבתרגום יונתן¹⁸ והוסיף „משקלי“, ולאידך: השמיט תיבת „וסכומהון“¹⁹!

ד. ויש לומר הביאור בזה:

בפירושו (על „אלה פקודי“) בא רש”י ליישב שאלה פשוטה²⁰: הלשון „אלה“ מורה על התחלת ענין, ויתר על כן (כמו שכתב רש”י בריש פרשת משפטים) – „כל מקום²¹ שנאמר אלה פסל את הראשונים“.

(18) ידועה השקו”ט האם ראה רש”י תיב”ע שעל התורה. ואכ”מ.

(19) ולהעיר שבתרגום ירושלמי מכת”י (שהובא בתו”ש פרשתנו כאן אות יב) „אלין סכומי משכנה“.

(20) ראה גם שפ”ח ומשכיל לדוד כאן.

(21) מלבד כאשר הוא סיוס וסיכום הענין שלפנ”ז (ראה פרש”י בראשית ב, ד ובמפרשים שם. חזקוני ועוד ר”פ משפטים. ועוד. לקו”ש ח”ה ע’ 42 הערה 34 בסופה).

ובנדו”ד לא פרש”י ד, אלה פקודי המשכן

בסיפור עשיית בגדי הכהונה – וקשה לפרש ש„אלה פקודי המשכן“ קאי (גם) על ענין בפרשה שלאחרי אחרי’.

וכיון שאליבא דרש”י „פקודי“ הוא מלשון מנין, ה” לו לנקוט כפירוש המפרשים (הנ”ל), ש„עבודת הלויים ביד איתמר“ היינו – שמסר משה את המנין דנדבת המשכן אל הלויים ביד איתמר.

ג. נוסף על שאלה זו שבסיום לשון רש”י „ונמנו כל כליו לכל עבודתו“ – צריך להבין את התחלת לשון רש”י, „בפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן לכסף ולזהב ולנחושת“.

תוכן הפירוש הובא גם ברשב”ם, אבל בקיצור: אלה פקודי – חשבון הכסף והזהב והנחושת. ואילו רש”י האריך בלשונו:

(א) „בפרשה זו נמנו כו“ – מדברי רש”י „מנין משקלי נדבת המשכן כו“ כבר ברור ש„אלה פקודי“ קאי [לא על פ’ ויקהל – שבה לא נזכר כלל החשבון דנדבת המשכן – אלא] על „פרשה זו“. ולשם מה ההדגשה „בפרשה זו“?

יש מפרשים¹⁶, דכיון שיש כאן הפסק של כמה פסוקים עד התחלת החשבון¹⁷, הוצרך רש”י ללמדנו שאעפ”כ מתאימה הלשון „אלה פקודי המשכן“, לפי שהחשבון נאמר „בפרשה זו“.

אבל צריך להבין: א”כ ה” לרש”י לומר „אלה פקודי – מנין משקלי נדבת המשכן כו“ האמור בפרשה“ (וכיו”ב)

(16) ראה רע”ב, ס’ זכרון, דבק טוב ועוד כאן.

(17) ובפרט ע”פ המשך פרש”י, שב„אלה פקודי“ נכלל גם זה ש„נמנו כל כליו לכל עבודתו“ – בפ’ שלאחרי אחרי’, כנ”ל בפנים.

„כל כליו לכל עבודתו“ – אשר בזה מבואר כיצד „בפרשה זו“ מתחיל ענין חדש בשייכות למשכן, כדלקמן.

ה. בהשקפה ראשונה נראה²⁵, שבפירושו „בפרשה זו נמנו כל משקלי כו“ כוונת רש"י לפרש את תיבת „פקודי“ (לא כלשון של מינוי²⁶, אלא) כלשון של מנין וחשבון.

אלא שרש"י עצמו שולל זאת על ידי המשך פירושו „ונמנו כל כליו כו“: אם „פקודי“ הוא לשון מנין – אזי משמעות הלשון היא²⁷ (לא פעולת המנין, אלא) הסכומים העולים מן המנין – כדמוכח בריש פרשת תשא, דכתיב „כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם“, ופירש רש"י „בשתחפוץ לקבל סכום מנינם לדעת כמה הם“ – ומשמעות זו שב„פקודי“ אינה מתאימה ביחס למנין „כל כליו לכל עבודתו“, מאחר שלא נתפרש בכתוב סכום ומספר הכלים, והכתוב אינו אלא מונה („מנין“), מפרט ומתאר את הכלים.

וכיון שרש"י מפרש ש„אלה פקודי“ קאי על ב' ה„מנינים“ – הן מנין נדבת המשכן והן מנין הכלים – הרי בכך הוא מלמדנו בבירור, אשר (א) „פקודי“ כאן הוא מלשון מינוי ותפקיד, (ב) ושגם המנין ד„כל משקלי נדבת המשכן“ (בדומה למנין הכלים) אין

ד„ואלה מוסיף על הראשונים“, למה נטעה לומר דלא קאי על מנין המשקלות שבפרשה זו, ה„מוסיף“ על הנאמר בפרשה שלפניו (וע"ד „ואלה המשפטים“)?

25 וכן פירשו (כוונת רש"י) בס' זכרון ומלאכת הקודש על פרש"י כאן.

26 ע"ד וישב לט, ד"ה. מקץ מא, לד. ובכ"מ. וראה רש"י במדבר א, ג.

27 ראה מלבי"ם כאן.

ואינו מובן: אפילו אם נפרש ש„אלה פקודי המשכן“ קאי (לא על הפרשה הקודמת, אלא) על חשבון הנדבות האמור להלן בפרשה, הרי סוף-סוף זהו המשך והשלמה (היפך ד„פסל“) של הפרשה הקודמת – שהרי תוכן הדבר הוא, שלאחר כל המסופר אודות נדבת בני ישראל למלאכת המשכן והשימוש בנדבות אלו לעשיית המשכן, מסר משה חשבון לישראל²² מה הי' סך הנדבות ולמה שמשו.

ועולה השאלה: מדוע נאמר כאן „אלה“ (ד„פסל את הראשונים“²³) ולא „ואלה“?

ושאלה זו מיישב רש"י ע"י ההוספה ש„פקודי המשכן“ קאי (לא רק על חשבון הנדבות²⁴, אלא) גם על מנין

הוא הסיכום דמעשה המשכן דס"פ ויקה"י – כי (נוסף על העיקר, שדוחק הכי גדול לומר שהסיכום דפ' ויקה"ל בא בתחילת) פ' פקודי (פרשה זו). וראה לבוש על פרש"י בראשית שם – (הרי) בפ' ויקה"ל מסופר רק ע"ד עשיית המשכן וכליו, ולא ע"ד „פקודי המשכן“ (שהרי לא נמנו שם כלי המשכן) – והל"ל „אלה כלי המשכן“ וכיו"ב.

22 ראה מדרשים שבהערה 5. ובכו"כ מפרשים כאן.

23 וראה עץ הדעת טוב (להרח"ו) ריש פרשתנו. אוה"ח כאן. ועוד.

24 אבל מה שבי' בשפ"ח „דלא טעיה לומר דקאי דוקא אכלי משכן דסמוך ל' ותקשה לך למה מנה מנין המשקלות“ – צ"ע, דמכיון

(* במשכיל לדוד כאן „דלא שייך כאן תוספת שהרי זהו עצמו האמור למעלה אלא דהכא אתא לתת חשבון על הכל“ ומשמע שמפרש ד„אלה“ הוא הסיכום דלפניו, אבל צ"ע בדבריו, שהרי כאן בא לא רק הסיכום דלפניו כ"א מוסיף פרטי החשבון „לכסף וזהב ולנחושת“, ומדוע לא שייך כאן „ואלה פקודי המשכן“?)

ומטרת מנין זה היא ע"ד מנין הכלים לכל עבודתו – והיינו ששני ה"מנינים" שייכים לענין "פקודי", לתפקיד הממונה:

כשם שענינו של מנין הכלים הי' – שישראל הביאו את המשכן ואת כל כליו אל משה כדי שיראה אותם ויקבע שהכל נעשה כדבעי וכו' (וכסיום הכתוב³⁰ שם, "וירא משה את המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה'") – ולכן נמנו בפרטיות כל הכלים, שהרי כך הוא סדר הדברים כאשר הממונה צריך לבקר ולקבוע שכל הכלים והפרטים הם במספרם הנכון ובשלימותם –

עד"ז הוא תוכן מנין משקלי נדבת המשכן, שמשה, בהיותו הממונה ו"בעל-הבית" של המשכן³¹, ניהל את "חשבון" משקלי נדבת המשכן³².

ו. וזהו החידוש ש"בפרשה זו" לגבי פרשת ויקהל:

בפ' ויקהל כל תוכן הדברים הוא אודות ההכנות לעשיית המשכן ואודות

(ולא שאר הדברים שבנדבת המשכן) – כי זהב וכסף ונחושת נמנים במשקל, משא"כ שאר הדברים מונים לפי השווייות והחשיבות והתועלת וכו' שלהם. וזוה מובן ל' רש"י, "כל משקלי נדבת המשכן", שכל הדברים שנמנים במשקל נמנו כאן. וראה לקמן סעיף ז.

(30) לט, מג. – ומה שפרש"י (שם, לג) הוא ביאור על אופן הבאתו (רא"ם ועוד שם. וראה שיחת ש"פ פקודי תשל"ל). ואכ"מ.

(31) וראה גם לקמן ע' 281 ואילך (עד"ד ההלכה), שבהענין ד"פקודי המשכן גו' ע"פ משה" התבטאה בעלותו של משה על כל עניני המשכן. ע"ש.

(32) והרי גם נדבות המשכן הביאו למשה דוקא (ראה ויקהל לה, ג).

פירושו שמסר משה לישראל חשבון של סכום הנדבות המדויק (ואופן השימוש בהם) כדי להסיר חשד וכיו"ב²², אלא רק מה שמונה והולך, מצייין ומפרט את "משקלי נדבת המשכן" (ע"ד מנין "כל כליו לכל עבודתו").

276

[ומהאי טעמא דייק רש"י בלשונו "נמנו כל משקלי נדבת המשכן" (ולא לשון "סכום" וכדומה): בכך כוונתו להדגיש ביתר שאת שאין מדובר כאן אודות נתינת חשבון ד"סכום מנינם" ("סכומהו"), אלא הכתוב מונה רק את המשקלים²⁸ של הנדבות, "לכסף ולזהב ולנחושת"²⁹].

(28) ועפ"ז תומתק ג"כ הוספת הפסוק גבי "כסף פקודי העדה" – "בקע לגולגולת (מחצית השקל)" (פסוק כו) – שלא נזכר לעיל בר"פ תשא (ל, יג) – להדגיש שגם הנתינה דבניי היתה קשורה (לא רק עם סכום כ"א גם) עם משקל^{*}, וכפרש"י "בקע, הוא שם משקל של מחצית השקל" (וראה לעיל ח"ש כד, כב: בקע משקלו. רש"י (שם)**.

ועפ"ז יש לתרץ גם הסדר בפרש"י "נדבת המשכן לכסף ולזהב ולנחושת" – כסף לפני זהב, היפך סדרם בהמשך הפרשה (ועד"ז לעיל, בהציווי – תרומה כה, ג: ויקהל לה, ה – וכן בההבאה – שם, כב"כד. וראה גם תשא לא, ד. ויקהל לה, לב), והיפך דרגת חשיבותם (כמוכון בפשטות. וראה רש"י בא יב, לה).

– כי "משקלי נדבת המשכן" (היינו שגם בהנדבה ונתינה הי' מודגש ענין המשקל) מודגש גבי כסף, "בקע לגולגולת".

(29) וזה גופא הטעם שנמנו רק דברים אלו

(* וראה עד"ד ההלכה – צפע"נ לרמב"ם ה' שקלים פ"א ה"ג וה"ה.

** גם (מחצית ה)שקל בשקל הקודש" הוא (כפרש"י תשא ל, יג) "משקל" (וראה רש"י שם ד"ה) גרה וד"ה עשרים גרה. צפע"נ ה"ל) – אלא שכדי להדגיש עוד יותר ענין ה"משקל" שבנתינה זו, מוסיף "בקע", ש"הוא שם משקל של מחצית השקל".

בנוגע לחשבון נדבות המשכן שבפרשתנו מצינו שקלא־וטריא בכמה וכמה מפרשים³⁶, דלכאורה:

(א) הכתוב מספר מה נעשה בכסף ובנחושת, אבל לא מה נעשה בזהב (ולא נאמר אלא כמה זהב הי' שם)³⁷.

(ב) אפילו בנוגע לכסף, הרי החשבון הוא רק ד"כסף פקודי העדה", שניתן ע"פ הציווי שיתן כל אחד "מחצית השקל" (תרומת האדנים) – אבל אין כל חשבון של כמות הכסף שנכנס בתור נדבת המשכן (וכמפורש בפירוש רש"י³⁸), שמכללות שאר הכסף שניתן בנדבה נעשו כלי השרת בכללותם).

(ג) מלבד נדבות הזהב הכסף והנחושת היו עוד עשרה מינים³⁹ שניתנו כנדבה לתרומת המשכן, כמפורש בקרא – ולא מצינו בכתוב שמשנה מסר חשבון של נדבות אלו⁴⁰?

(36) ראה ראב"ע פרשתנו לה, כד ובפירושו הקצר שם. רמב"ן ורבותינו בעה"ת ריש פרשתנו. פענח רוא. אברבנאל. תולדות יצחק. אלשיך. כלי יקר. לבוש על פרש"י (לה, כד). ועוד. וראה לקמן ע' 280 ואילך.

(37) בכלי יקר מתרץ שלא נתן החשבון על הזהב כי עדיין לא מסופר ע"ד עשיית בגדי כהונה שהי' בהם זהב. אבל עדיין קשה (כמ"ש שם) מדוע לא נתן משה חשבון אחרי עשיית הבגדי כהונה? ותירוץו ע"פ המדרש ש"יצאה ב"ק כו" אינו ע"ד הפשט כלל.

(38) תרומה כה, ג. וכהובא באברבנאל כאן. וראה לקו"ש חט"ו ע' 429 הערה 27.

(39) כפרש"י ר"פ תרומה, ר"ג דברים האמורים בענין. וראה מפרשי רש"י שם.

(40) אבל מ"אבני שהם ואבני מילואים לאפוד ולחושן" אין קושיא, כי בהם לא שייך ליתן חשבון, כי מלכתחילה התנדבו הנשיאים (ויקח לה, כז) מספר מסוים של אבנים רק כפי הצריך לאפוד ולחושן.

העשר' גופא – תחילה נדבת המשכן, ואחרי' עשיית המשכן ע"י בצלאל ואהליאב וכו'.

אבל בפרשתנו מדובר אודות "פקודי המשכן" – אודות המינויים והתפקידים של הממונים על המשכן.

והיכן רואים אנו "בפרשה זו" ענין של "מינוי" על המשכן? – על זה כתב רש"י "בפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן כו' ונמנו כל כליו לכל עבודתו", שזהו תפקידו של הממונה לנהל את חשבון כל הפרטים³³.

וכדי להדגיש ביתר שאת את החידוש ש"בפרשה זו", שכאן מדובר אודות ה"מינויים" על המשכן, ממשך הכתוב "אשר פוקד על פי גו' עבודה הלויים ביד איתמר גו'", וכפירוש רש"י "פקודי המשכן וכליו היא עבודה המסורה ללויים במדבר לשאת כו'": בזה מפרש רש"י את המשך הכתוב, שענין זה ד"פקודי המשכן" (ענין המינוי על עניני המשכן) – אשר בעת עשיית המשכן "פוקד על פי משה" – הוא עבודה שנמסרה (לאחרי' הקמת המשכן) ללויים³⁴, כמסופר בפ' נשא³⁵ בארוכה, שהלויים הם הממונים על עניני המשכן.

ז. לפי ביאור זה מיושבות עוד כמה תמיהות בפרשה זו:

(33) ולכן לא כ' רש"י "פקודי המשכן, מנין משקלי נדבת המשכן כו'" – שאז הי' משמע שהפירוש דתיבת "פקודי" הוא "מנין" – כ"א (בדרך סיפור), בפרשה זו נמנו כו' ונמנו כו'.

(34) ועפ"ז מתורץ ג"כ ההמשך דפסוקים שלאח"ז (כ"בג), ובצלאל גו' ואתו אהליאב גו' – כי (סו"ס) גם הם נכללים ב"פקודי המשכן" (בעת עשיית המשכן).

(35) ראה לעיל הערה 8.

הם מנינים שנעשו ע"י משה, בתור ממונה על המשכן, כדי לנהל את חשבון הנדבות; וכדי להודיענו ענין זה, מספיקה דוגמא, מנין הנדבות העיקריות, „לכסף ולזהב ולנחושת“⁴⁶.

ולכן אין קושיא על זה שלא מסר חשבון מפורט על מה שנעשה בזהב – כי הכוונה כאן אינה החשבון על מה שנעשה בנדבות ולמה שמשו, בכדי להוציא עצמו מן החשד (ומה שבכתוב נתפרש מה נעשה בנדבות אינו אלא בדרך אגב) – אלא, כדיוק רש"י בלשונו, „נמנו כל משקלי נדבת המשכן“, היינו שמנין השקלים נאמר בפרשה זו („אלה פקודי“) משום שזהו תוכן תפקידו של הממונה –

ולכן אין הכרח בחשבון זה, וממילא מובן שנמנע הכתוב מלמנות את ריבוי הפרטים⁴⁷ שנעשו בזהב – אפילו לא בדרך אגב, כבשאר הנדבות.

ח. מיינה של תורה בפירוש רש"י:

נזכר לעיל דיוק לשון רש"י „נמנו כל משקלי נדבת המשכן“, היינו שמנה משה כאן את „משקל“, שכן, מה שנוגע כאן אינו הערך והשווי של הזהב והכסף והנחושת, אלא המשקל בלבד.

279 החילוק בין משקל ושווי הוא: משקל הוא רק תומר הדבר וכמותו; משא"כ שוויו של דבר קשור לחשיבותו של הדבר, לאיכותו, צורתו.

ודוגמתם בעבודת האדם – שבעבודתו של כל אחד מישראל לעשות משכן לו ית', ע"י קיום המצוות

(ד) בכתוב⁴¹ מפורש שהבאת הנדבות היתה באופן ד„הותר“ – שהביאו יותר מן הדרוש; ולא מצינו חשבון של ה„נותר“?

בנוגע לג' השאלות האחרונות הביאור הפשוט הוא⁴², שמשה מסר רק את חשבון הדברים שיש בהם חשיבות, אבל לא הדברים שאינם יקרים וחשובים כל כך⁴⁰ (ועד"ז – סכום הכסף דנדבת המשכן לא הי' גדול כל כך; ואף ה„נותר“ לא הי' „דבר חשוב“⁴³).

אבל אין זה תירוץ מספיק: אם הטעם לכך ש„נמנו כל משקלי כו“ הוא משום שגבאי צדקה צריך למסור חשבון של כספי הצדקה כדי להנצל מחשבון וכו'²² – הרי הדברים אמורים בסכום גדול ובסכום קטן כאחד: מצד „והייתם נקים מה' ומישראל“ צריך למסור חשבון מלא ומפורט, ועכ"פ – עד לשקל אחד⁴⁴.

ואם כן קשה: מדוע אין רש"י מיישב את השאלות הנ"ל – שהן שאלות לפי פשוטו של מקרא, ואמנם ראינו שכמה מפרשים מיישבים אותן, ובכמה תירוצים (כל אחד לפי דרכו).

אבל ע"פ הנ"ל בפירוש רש"י – קושיא מעיקרא ליתא⁴⁵: במנינים האמורים בפרשה זו אין כוונת הכתוב להודיענו שמשה מסר חשבון מפורט של כל נדבות המשכן, אלא שאלה

(41) ויקהל לו, ז.

(42) ראה גם אברבנאל כאן.

(43) רמב"ן ויקהל לו, ג.

(44) ראה פרשתנו לח, כח.

(45) וראה עוד ביאור (ע"ד הפשט) שיחת ש"פ

פקודי תשד"מ.

(46) ראה הערה 29.

(47) ראה לבוש שבעה ערה 36. וראה גם ראב"ע

ועוד שבעה ערה הנ"ל.

ופעולתו בעניני יהדות בכלל, יש ב' ענינים⁴⁸: עצם העשי' – ה„משקל“, וכוונת המצוה – ה„שווי“ של העשי', תוכנה וצורתה.

וכאן יש מקום לשאול: כאשר יהודי „מוסר“ להקב"ה רק עשי' גשמית ללא כוונה – איך יתכן לומר שבזה יבנה משכן לו ית'?

ועל כך מלמדנו רש"י ש„משקל" נדבת המשכן פוקדו „על פי משה": משה רבינו מכניס עצמו „לפקוד" גם את ה„משקלות" שנותנים ישראל, וזה גופא עושה אותם ראויים להיות (חלק מן ה)משכן לו ית'.

(48) להעיר ד, בכל כוחו" פי': (1) במצות מלקות – כח הגשמי שבידו (מכות כב, ב), (2) בעניית אמן ישר"מ – כח הכוונה שבנפשו (שבת קיט, רע"א).

ועד שהמטבע שנותנים ישראל נעשית⁴⁹, „מטבע של אש" – חדורה באש הנשמה⁵¹ – שע"ז בונים את המשכן (הפרטי) בשלימותו,

וע"ז – מקדימים וזוכים לבנין בית המקדש הכללי – השלישי, במהרה בימינו ממש.

(משיחת ש"פ פקודי תשכ"ה)

(49) בהקדמת כי תשא (משה) את ראש בני'. (50) פרש"י תשא ל, יג (מירושלמי שקלים פ"א ה"ד ובכמה מדרשים) – וממשיך „מטבע של אש" ומשקלה מחצית השקל, חיבור ד„אש" ו„משקל". וראה בארוכה לקו"ש חט"ז ס"ע 388 ואילך. לעיל ע' 230 ואילך.

(51) הלקוחה מתחת כסה"כ (זח"א (מהנ"ע) קיג, א. זח"ג (רע"מ) כט, רע"ב. נשא כג, ב. ועוד) – כמטבע דמחצה"ש (ירושלמי שם ובכמה מדרשים).

